

KINNITATUD

Direktori 13.02.2018

käskkirjaga nr 1.1-3-22

ELVA GÜMNAASIUM

Hädaolukorra lahendamise plaan

1. Hädaolukorra lahendamiseks moodustatud kriisigrupi kuuluvad:

- Direktor
- Õppejuhid
- Huvijuht
- Haldusjuht
- Psühholoog
- Sotsiaalpedagoog
- Kooli meditsiiniõde
- Vajadusel kooliväline spetsialist

Hädaolukorra korral kutsub grupi kokku direktor, tema äraolekul õppejuht.

Tähtsad numbrid - Hädaabi 112

Haridus- ja kultuurivaldkonna abivallavanem tel. Marika Saar 522 7013

2. Kriisist teatamine

Kriisist teatatakse:

- suusõnaliselt
- ATS-i keskseadme kaudu

3. Kriisisituatsioonid:

- tulekahju
- surmajuhtum (koolis)
- raskete tagajärgedega liiklusõnnetus
- õnnestusjuhtum
- Vägivald, terror, ähvardamine - sündmused, mis on põhjustatud psüühilisest tasakaalutusest, vihkamisest või pahatahtlikkusest

Äkkrünnak

4. Tegevusjuhised ja teavitamine

- direktor kutsub kokku kriisigrupi
- kriisigrupp paneb kokku vajaliku info, mida edastada õpetajatele, õpilastele, töötajatele.
- kogu personali kokkukutsumine ja juhtunust teavitamine
- direktor annab korraldused edasiseks tegutsemiseks
- õpetajad teavitavad kriisigrupilt saadud info põhjal õpilasi
- meediaga suhtleb direktor

5. Tegevuskava:

Juhtum	Õpilase tegevus	Koolitõõtaja tegevus	Märkused
Tulekahju	• tegutse vastavalt tuleohutusjuhendile	• tegutse vastavalt tuleohutusjuhendile	
Avarii (liiklusavarii, veeavarii, kütteavarii, ja teised sarnased juhtumid)	• otsi täiskasvanu abi • ära muuda kannatanu asendit • kui oskad, alusta esmaabi andmist	• hinda olukorda • vajadusel helista 112 • alusta esmaabi andmist või otsi kooli meditsiinitõõtajat • informeeri haldusjuhti direktorit, õppejuhti	Õpetajad suunavad õpilased lõppenud tunni klassidesse, vajadusel saadavad õpilased koju
Õnnetused õpilase või koolitõõtajaga (teadvuse kaotus, kukkumine)	• vajadusel helista 112 • otsi täiskasvanu abi • ära muuda kannatanu kehaasendit • kui oskad, alusta esmaabi andmist	• hinda olukorda • vajadusel helista 112 • alusta esmaabi andmist või otsi kooli meditsiinitõõtajat • õpilase puhul informeeri klassijuhatajat • klassijuhataja/aineõpetaja informeerib lapsevanemat • Informeeri direktorit, õppejuhti	Õpetajad suunavad õpilased lõppenud tunni klassidesse, vajadusel saadavad koju
Rasked vigastused/traumad (suured verejooksud, luumurrud)	• helista 112 • otsi täiskasvanult abi • kui oskad, peata verejooks • luumurru puhul ära muuda kannatanu kehaasendit	• helista 112 • peata verejooks • luumurru puhul ära muuda kannatanu kehaasendit • õpilase puhul informeeri klassijuhatajat • klassijuhataja/aineõpetaja/meditsiinitõõtaja informeerib lapsevanemat • informeeri direktorit, õppejuhti	Ära kasuta žgutti!

Õpilase surm koolis	• teavita koheselt mõnda täiskasvanut • helista 112	• helista 112 • teavita direktorit või õppejuhti • kriisigrupp teavitab lapsevanemaid, koolis olevaid õdesid-vendi, klassikaaslast, kooli töötajaid • kriisigrupp organiseerib leinaabi	
Koolitõõtaja surm koolis	• helista 112 • teavita mõnda täiskasvanut	• helista 112 • teavita direktorit, õppejuhti • kriisigrupp teavitab lähedasi ja kooli töötajaid • kriisigrupp organiseerib leinaabi	
Õpilase surm väljaspool kooli		• teavita direktorit, õppealajuhatajat • kriisigrupp teavitab, klassijuhatajat,	

		koolis olevaid õdesid-vendi, kooli töötajaid, õpilasi • kriisigrupp organiseerib leinaabi,	
Koolitöötaja surm väljaspool kooli		• teavita direktorit, õppejuhti	
Lapsevanema surm		• teavita direktorit, õppejuhti	
Väljaspool kooli ekskursioonil, matkal, õppekäigul toimunud õnnetusjuhtum	• vajadusel helista 112 • kui oskad, anna esmaabi • teavita mõnda täiskasvanut	• vajadusel helista 112 • alusta esmaabi andmist • teavita telefoni teel kooli direktorit või õppejuhti • kriisigrupp organiseerib edasise tegutsemise	Välisriiki minnes luuri järele hüdaabi telefoni number
Äkkrünnak	• helista 112 (kui ei saa rääkida, jäta kõne avatuks, ja lootuses, et teave sinu asukohast ja toimuvast jõuab päästeametisse), võimalusel saada sõnum, • säilita rahu • võimalusel varju, ära suhtle ründajaga, ega ärrita teda • võimalusel teavita mõnd täiskasvanut	• helista 112 (kui ei saa rääkida jäta kõne avatuks, lootuses, et teave sinu asukohast ja toimuvast jõuab päästeametisse), võimalusel saada sõnum • võimalusel sulgu turvalisse ruumi • võimalusel vii õpilased hoonest eemale • võimalusel teavita direktorit, õppealajuhatajat või mõnda kriisigrupi liiget • kriisigrupp tegutseb edasi vastavalt kujunenud olukorrale	
Vägivaldne õpilane	• teavita täiskasvanut	• püüa vägivaldset korrale kutsuda • teavita klassijuhatajat • klassijuhataja informeerib psühholoogi, sotsiaalpedagoogi, kes tegelevad juhtumiga	

		• klassijuhataja/aineõpetaja informeerib lapsevanemat • klassijuhataja teavitab direktorit, õppejuhti • vajadusel helista 112	
Õpilase kadumine	• teavita täiskasvanut	• teavita lapsevanemat • vajadusel teavita politseid helistades 112 • teavita direktorit või õppejuhti	
Alkoholi ja narkootikumide tarvitamine	• teavita kahtlusest klassijuhatajat	• teavita sotsiaalpedagoogi, kes informeerib lapsevanemaid, direktorit, õppejuhti, politseid	

6. Kriisisituatsioonid

Suhted meediaga

- meediaga suhtleb vaid direktor, tema äraolekul õppejuht
- õpilase fotode avaldamiseks ja intervjuuks õpilasega annab loa lapsevanem

7. Kriis väljaspool kooli

- järgi ametite-ministeeriumide nõuandeid ja korraldusi (link)
- direktor kutsub kokku kriisigrupi
- kriisigrupp kavandab vajalikud muudatused kooli töös
- kriisigrupp informeerib olukorrast õpetajaid ja õpilasi

Juhised õpetajale

- ole õpilastega koos, ära jäta neid üksi
- anna ainult tõest, faktipõhist informatsiooni toimunust. Edasta ainult kinnitatud teateid.
- kui sul on mingil põhjusel raske juhtunust rääkida, kutsu endale appi kolleeg või kriisigrupi liige
- ole tähelepanelik riskiõpilaste suhtes. Nad vajavad kiiret individuaalset psühholoogilist abi.
- aita õpilastel taastada enesekontroll ja rahuneda
- ole oma käitumisega õpilastele eeskujuks

KINNITATUD

Direktori 09.03.2018

käskkirjaga nr 1.1-3-29

Rahutute ja vägivaldsete isikute probleemse käitumise juhtimise juhend

KÄITUMISE ENNETAMINE

- Probleemse käitumisega tegelemisel on fookus ebameeldiva käitumise ennetamisel ja sobiva kommunikatsioonivormi väljaselgitamisel.
- Laps ei pruugi ärevas olukorras täielikult verbaalsest kõnест aru saada. Sageli hoomab ta pigem olukorda, töötajate liigutusi või hääletooni, mitte talle verbaalsel teel antud korraldust.
- Suhtlemisel kasuta lihtlauseid ja anna konkreetseid juhiseid.
- Korraldused anda positiivses võtmes – mida laps hakkab tegema (nüüd lähme sinna ruumi, nüüd hakkame joonistama jne.)
- Vältida negatiivseid lauseid (ära hakka lõhkuma, ära viska tooli jne) Lapsel on selektiivne kuulmine ning ta nopib nendest lausetest ideid (hakka lõhkuma, viska tooli)

KÄITUMISE JUHTIMINE

Mida teha, kui laps käitub ebakohaselt?

1. Püüa mõista ebakohase käitaja positiivset kavatsust ja seeläbi tema käitumise eesmärki.
2. Tee soovitatav pöördumine ja pea pausi umbes 60 sekundit.
3. Märka tema reaktsiooni.
4. Alusta enesekehtestamisega:
  - kirjelda tema käitumist hinnanguvabalt ning nimeta selle käitumise mõjusid;
  - ole teadlik oma tunnetest ja ütle talle, mis tunne Sul on.
5. „Jahuta“ tema tundetulva 4 lause abil:
  - Sulle ei meeldi, et ma seda ütlen (?)
  - Sinu arvates on minu sekkumine ebaõiglane (?)
  - Sa arvad, et sinu teguviis (see olukord) pole kuigi hull (on suhteliselt pisiasi)?
  - Sa ei teadnud, et see mind häirib? ..., et see mingit kahju kaasa toob?
6. Korda tema käitumise eesmärki:

Kas on võimalik, et Sa tahad, ...

  - et Sind rohkem märgatakse ...
  - et asjad võiksid nii minna, nagu Sina õigeks pead ...
  - et teistel võiks ka vilets olla ...
  - et Sind rahule jäetakse ...
  - et siin võiks huvitavam olla.
7. Kehtima jäämise tugevdamiseks väljenda oma tundeid sõnaliselt: Kui Sa ei....., siis ma tunnen....

8. Kirjelda tema käitumist hinnanguvabalt: „Kui Sa ....., siis tõenäoliselt toob see kaasa tagajärgi Sulle.,,
9. Otsi säästvaid ja kohaseid lahendusi ebakohase käitumise muutmiseks ja siiski eesmärgi saavutamiseks. Mida võiks teha, et...
  - Sind märgataks ka nii, kui Sa ei hiline?
  - Sa võiksid juhtida, õpetada, öelda seda, kuidas asjad võiksid siin käia?
  - oleks huvitavam ja põnevam?
  - Sa saaksid tunda ennast ka targa ja oskajana?

PEAMISED TÖÖVÕTTED IGAPÄEVASES TEGEVUSES

- Ära puutu last ootamatult!
- Ära lähene talle selja tagant!
- Ütle lapsele, kui sa pead teda puudutama!
- Töötajad ei tohi lapse käitumisest/tegevusest omavahel rääkida kui viimane seda kuuleb või näeb!
- Ära räägi lapsest teiste ees!
- Ära piina last lisaküsimustega, kui olukord on lõppenud (ära nõua, et ta oma lugu kordaks).

Mida teha, kui on risk füüsiliseks agressiooniks?

1. Kutsu abi, et olukorras oleks mitu täiskasvanut.
2. Võimalusel juhib üks töötaja eemale asjasse mitte puutuvad isikud.
3. Agressiivse inimesega räägib ainult üks inimene.
4. Suheldes säilita rahu ja ära lasku diskussioonidesse.
5. Jälgi võimalikku väljapääsu, et Sul oleks võimalus abi kutsumiseks ruumist väljuda.
6. Pane tähele, millised on ruumis olevad esemed, mida võidakse kasutada „relvana“.
7. Esmalt kasuta vähem sekkuvamaid meetmeid (hääle, tähelepanu kõrvalejuhtimine jms)
8. Füüsiline sekkumine peab olema **hädavajalik** ning **proportsionaalne** ähvardava ohuga.
9. Sekkumisel kasuta õpitud turvalisi tehnikaid ning tee seda alati võimalusel koos kolleegiga.
10. Pärast olukorda dokumenteeri kõik sekkumisega seotud tegevused ja situatsiooni võimalikud põhjused, vältimaks hilisemaid vaidlusi.
11. Rasked olukorrad vajavad hiljem läbirääkimist nii lapse kui ka situatsioonis olnud täiskasvanutega.

Õpilase enesevigastamine

Enesevigastamine on see, kui inimene:

1. lõikab või kraabib oma nahka;
2. kõrvetab ennast;
3. lööb ennast, taob pead vastu seina või esemeid;
4. taob või viskab ennast vastu asju;
5. torkab nõelu jms läbi naha või naha sisse;
6. takistab haavade paranemist, kraabib haavu;
7. neelab esemeid või mürgiseid aineid.

Enesevigastamist märganud töötaja:

1. Enesevigastamist märganud töötaja annab koheselt suulise käskluse enesevigastamine lõpetada.
2. Kui sellele ei kuuletuta, siis lõpetab vigastuste tekitamise füüsiliselt, eemaldades eseme(d), millega õpilane end vigastab. Sekkumise üle otsustades tuleb hinnata, kas sekkumisel põhjustatav võimalik vigastus on väiksem või suurem kui need vigastused, mis võiksid tekkida siis kui õpilane tegevust jätkab.
3. Võimalusel kutsub appi lähedal olevaid töötajaid ning teavitab juhtunust esimesel võimalusel tugimeeskonda/klassijuhatajat/lapsevanemat.
4. Kooli meditsiinitöötaja puudumisel organiseerib töötaja esmaabi, kutsub vajadusel esmaabi osutaja või kiirabi või organiseerib vajadusel õpilase traumapunkti viimise.

Kaklus või ühepoolne füüsiline vägivald

1. Lahuta kaklus:
  - anna kõigepealt suuline korraldus kaklus lõpetada;
  - kui sellele ei kuuletuta, lahutada kaklus füüsiliselt sekkudes võimalikult vähe kahju tekitades. Sekkumise üle otsustades hinda, kas sekkumisel põhjustatav võimalik vigastus on väiksem või suurem kui need vigastused, mis võiksid tekkida siis, kui kaklust ei lahutata;
  - kui kaklust lahutada ei õnnestu või see on sulle ohtlik, kutsu abi;
  - ära sekku, kui kakluses kasutatakse külmrelvi.
2. Vajadusel osuta meditsiinilist abi või kutsu kiirabi (kindlasti tuleb fikseerida ja dokumenteerida tekitatud vigastused).

Ära sekku, kui see on sulle endale ohtlik!

Kaklusesse sekkudes ei tohi õpilast lüüa!

Ära mine nuga, klaasikildu vms ise ära võtma, see on alati väga ohtlik!

Pärast kakluse lahutamist:

1. Kutsu sotsiaalpedagoog või klassijuhataja, kes võtab osalejatelt seletused. Kui seletusi mingil põhjusel ei ole võimalik võtta, siis kirjuta üles nende laste nimed, kes osalesid kakluses või olid selle tunnistajaks ning edasta sotsiaalpedagoogile või klassijuhatajale.
2. Käsitle õpilastega sobimatut käitumist lähtudes kokkulepetest koolis.
3. Kui juhtunu on puudutanud ka teisi õpilasi (kaklust nähti pealt, osapoolte tüli on olnud pikaajaline ja ka teiste jaoks keeruline situatsioon), käsitleb klassijuhatajat juhtunut grupis ühise aruteluna. Vajadusel pöördub abi saamiseks sotsiaalpedagoogi või psühholoogi poole.
4. **Raskematel juhtudel** teavita kooli juhtkonda, kes
  - teavitab eestkostjaid;
  - võtab osalejatelt kirjalikud seletused;
  - teavitab vajadusel noorsoopolitseid;
  - vajadusel kutsub kokku kriisimeeskonna koosoleku

KONFLIKTSITUATSIOONI DOKUMENTEERIMINE

1. Käitumise kirjeldamiseks kasuta konfliktsituatsiooni dokumenteerimise vormi ([Lisa 2](#))
2. Vormi kommentaaride lahtrisse kirjuta lisaks:
  - sündmused vahetult enne probleemse käitumise tekkimist;
  - keskkonna reaktsiooni kirjeldus (kuidas reageerisid teised inimesed tema ümber, millised sündmused järgnesid).

TUGI TÖÖTAJATELE PEALE ERAKORRALIST SÜNDMUST

- Kui töötaja emotsionaalne seisund ei võimalda tal kohe peale juhtumit töökohustuste täitmist jätkata, tuleb olemasoleva personali seast leida talle asendaja niikauaks, kuni töötaja tunneb, et saab jälle töökohustusi täita.
- Kui töötaja on saanud erakorralise sündmuse ajal vigastada, on tal võimalik pöörduda kooli õe või esmaabi koolituse läbinud töötaja poole esmaabi saamiseks.
- Kõik saadud vigastused tuleb fikseerida meditsiinitöötaja juures.
- Juhtumis tekkinud kahju töötaja varale tuleb fikseerida.
- Igal töötajal on võimalik saada nõustamist peale erakorralist sündmust kooli psühholoogilt.
- Psühholoog saab vajaduse korral teha kooli juhtkonnale ettepaneku kannatada saanud töötaja suunamiseks spetsialistide poole väljaspool kooli (psühholoog, terapeut jne).

Ametialaseks kasutamiseks!

Konfliktituatsiooni dokumenteerimise vorm*Käesolev kontroll-leht tugineb Verge Eesti OÜ koolitustele turvalisuse tagamisel konfliktsetes olukordades.*

Juhtumi sisu:		Töökoht/ ametikoht:	Kuupäev ja kellaaeg:
☐ Väljakutsuv käitumine	☐ Psüühiline vägivald	☐ Füüsiline vägivald	
Solvatud /rännatud inimese nimi:		Amet:	Solvaja/ ründaja nimi:
		☐ õpilane	☐ kolleeg
			☐ 3.inimene
Tunnistaja:		Tunnistaja:	
Väljakutsuv käitumine	Psüühiline vägivald	Füüsiline vägivald	Mõjutavad faktorid
☐ väljakutsuv kehakeel ☐ verbalselt väljakutsuv käitumine ☐ alandavad väljendid ☐ personaalne ahistamine (kiusamine) ☐ provotseeriv käitumine ☐ muu (täpsusta)	☐ intiimtsooni tungimine ☐ verbaalne agressiivsus ☐ vägivaldaga ähvardamine ☐ mõõdukas enesevigastamine ☐ tõsine enesevigastamine ☐ materjalne vägivald (lõhkumine) ☐ muu (täpsusta)	☐ sülitamine ☐ hammustamine ☐ lükkamine ☐ kinnihoidmine ☐ kägistamine ☐ käega löömine ☐ jalaga löömine ☐ peaga löömine ☐ juustest haaramine ☐ vägivald ohtliku esemega ☐ muu (täpsusta)	☐ üksinda ☐ koos kolleegiga ☐ pimedas ☐ libedal põrandal ☐ väikeses ruumis ☐ autos ☐ ilma tunnistajateta ☐ muu (täpsusta)
Ennetavad sekkumised:	Kaitse vägivalda eest:	Jätkutugi:	Juhtumi põhjused:
☐ mõõduka enesevigastamise ignoreerimine ☐ fookus verbalsel käitumisel ☐ katse situatsioonist eemalduda ☐ tähelepanu kõrvalejuhtimine ☐ kolleegiga rollide vahetamine ☐ olukorra selgitamine ☐ probleemolukordade lahendamise sekkumiskavast lähtumine ☐ muu (täpsusta)	☐ katse situatsioonist väljuda ☐ võtte stabiliseerimine ☐ võttest vabastamine ☐ peakaitse ☐ kolleegiga koostöös inimese kinnihoidmine ☐ kinnihoidmine üksinda ☐ muu füüsilise jõu kasutamise vorm (täpsusta)	☐ situatsiooni arutelu kolleegiga ☐ lähisugulaste teavitamine ☐ valvearsti külastus ☐ akuutne haiglasse paigutamine ☐ läks varem töölt koju ☐ soovib professionaalset nõustamist/ supervisiooni ☐ muu (täpsusta)	☐ piiride seadmine /korrigeerimine ☐ agressioon/ vägivald ☐ lõhkumine ☐ enesevigastamine ☐ õnnetus ☐ muu kõrvalekalduv käitumine (täpsusta)
Vigastusest teavitamine:	Kas said vigastada?	Kas keegi teine sai viga?	Pöördumine arsti poole:
	☐ jah ☐ ei	☐ jah ☐ ei	☐ jah ☐ ei
Vigastuse koht:	Vigastuse tüüp:	Kuidas vigastus tekkis?	☐ töövigastuse blankett täidetud ☐ kindlustus teavitatud ☐ haigusleht tööandjale edastatud ☐ soovin juhtumi kohta politseisse avalduse teha
☐ pea ☐ juuksed ☐ nägu ☐ silmad ☐ suu/hambad ☐ kael ☐ kael tagant ☐ õlg ☐ rind	☐ selg ☐ käevars ☐ labakäsi/sõrmed ☐ jalg/ varbad ☐ liigesed ☐ puus ☐ intiimpiirkond ☐ muu (täpsusta)	☐ akuutne vigastus ☐ vana vigastuse halvenemine ☐ valu ☐ paistetud ☐ mõra ☐ sisselõige ☐ murd ☐ venitus ☐ verejooks ☐ põletus	
Kommentaariid:			
Ohuolukorda sattunud koolitöötaja allkiri:		Kooli direktori/õppejuhi allkiri:	

- *Vajadusel märkida täiendavad kommentaarid lehe pöördel, kinnitades need kommenteerija nime ja allkirjaga.*